

vennootschappelijke kas. Op het eerste gezicht zou hiertegen volgens voormeld principe niet het geringste bezwaar bestaan; immers de overeenkomst van geldleening is eenzijdig en alleen de bestuurder gaat een verplichting tegenover de N.V. aan, namelijk die om het geleende geld terug te betalen. Ons rechtsgevoel tornt er echter tegenop, dat een bestuurder op eigen houtje bevoegdelijk tot deze kasplundering zou kunnen overgaan. Juridisch acht ik zulks ook niet mogelijk. Aan het contract van geldleening ligt namelijk een ander contract ten grondslag en wel i.e. de overeenkomst, waarbij de vennootschap zich verplicht aan den directeur een geldleening te verstrekken. Het behoeft na het bovenstaande geen betoog, dat het aangaan dezer zoogenaamde voorovereenkomst den directeur niet geoorloofd is. Uit dit voorbeeld moge tevens blijken, dat de rechtshandelingen tusschen N.V. en directeur steeds aan een nauwkeurige analyse behooren te worden onderworpen, om te kunnen vaststellen, of voor bepaalde onderdeelen ervan vertegenwoordiging door directeuren, dan wel door commissarissen noodzakelijk is.

Op gevaar af teveel in casuïstiek te vervallen, wil ik toch gaarne nog een enkele opmerking maken over die overeenkomsten, waarbij geen der partijen een verplichting op zich neemt, omdat zij slechts bestaan in het voldoen aan een verplichting. De rechtswetenschap kent als zoodanig de zoogenaamde zakelijke overeenkomsten als levering, inpandgeving en hypotheekstelling. In de boven door mij verdedigde opvatting moet het aangaan dezer overeenkomsten door een directeur in dubbele kwaliteit volkomen geoorloofd worden geacht, zoowel indien deze levering enz. geschiedt aan als door de N.V. Ik mag echter niet verzwijgen, dat voor wat betreft de vestiging van bestuursband ten behoeve der N.V. op aandelen in de betrokken vennootschap zelf, de wet blijkens art. 48d. Wetb. van Kooph. de medewerking van commissarissen eischt, en dus blijkbaar van de gedachte uitgaat dat i.e. tusschen N.V. en directeur tegenstrijdig belang bestaat. Ik geloof echter niet, dat uit deze bijzondere regeling een argument tegen mijn opvatting is te putten.

Indien deze zoo juist bedoelde overeenkomsten de bezits-overdracht van roerende lichamelijke zaken betreffen, schuilt er nog een addertje onder het gras. Het is namelijk de vraag of de bestuurder in privé deze zaken aan den bestuurder als zoodanig, dus aan zichzelf, kan overhandigen, met als resultaat dat de N.V. bezitster wordt. Op zijn zachtst gezegd maakt zulk een daad een toch wel ietwat eigenaardigen indruk! De Hooge Raad schijnt het evenwel blijkens zijn gemeld arrest mogelijk te achten. Toch zal de directeur goed doen, het feit dat de N.V. bezitster is geworden, duidelijk aan de buitenwereld kenbaar te maken. Bij effecten aan toonder b.v. door de stukken bij een bank te deponeren ten name der vennootschap. Dat dit feit uit de boekhouding blijkt, moet niet voldoende worden geacht. In dezen zin besliste althans de Hooge Raad bij zijn arrest van 7 Maart 1934 (Nederlandse Jurisprudentie blz. 1517), handelende over dezelfde materie als de beslissing van 31 October van dat jaar.

Dat de Hooge Raad met zijn arrest aan de rechtszekerheid een grooten dienst heeft bewezen, zal na lezing van het bovenstaande wel niemand beweren. Een verdienste ervan is in ieder geval het feit, dat het aanleiding is geweest en nog kan zijn, zich eens wat nader te verdiepen in het begrip „tegenstrijdig belang” in den zin van artikel 51 van het Wetboek van Koophandel.

Dat door de hierboven door mij gegeven nadere begripsbepaling de vennootschappelijke praktijk bijzonder gebaat zal zijn, kan ook niet worden gezegd. De praktijk heeft weinig tijd voor en lust in rechtskundige analyse. Zonder me nog aan

profetieën te buiten te willen gaan, lijkt het me niet onmogelijk, dat de Hooge Raad ten aanzien van artikel 51 W. v. Kh. een andere meening zou blijken voor te staan, dan ten aanzien van artikel 365 B.W. Niettemin acht ik voor de contracten tusschen N.V. en directeur gevaar aanwezig. Indien ik daarom eindig met een praktische wenk, dan is het deze: de directeur eener N.V., die in de noodzakelijkheid komt te verkeeren met zich zelf overeenkomsten te gaan, mag zich hiervan door art. 51 niet laten weerhouden, doch hij moet ervoor zorgen, dat steeds de commissarissen medewerken. Alleen dit gezamenlijk optreden schept de grootste zekerheid, dat de botsing der belangen — en ook het ontbreken daarvan — geen averij ten gevolge zal hebben.

Veenendaal.

J. D. LE GRAND,
cand.-not.

UIT HET BUITENLAND

Red.: F. HAARBOSCH, CH. HAGEMAN, Drs A. TH. DE
LANGE en Drs W. P. DEN TURK

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris
der Redactie)

Bedrijf en onderneming voor een nieuwe taak

De September-aflevering van het als steeds lezenswaardige Zeitschrift für Handelswissenschaftliche Forschung bevat twee artikelen over nauw verband houdende onderwerpen, nl.:

Die Bedeutung der betriebswirtschaftlichen Organisation für die wirtschaftliche Mobilmachung und Senkung der industriellen Kriegskosten als gemeinwirtschaftliche Aufgabe.

Prof. *Hintner* als schrijver van het eerste artikel gaat er van uit, dat de fabriek het slagveld is, waar uiteindelijk de beslissing van een oorlog valt. Daarom moeten bedrijf en onderneming object zijn van krijgskundig onderzoek (Wehr- und kriegswirtschaftlicher Forschung).

Daar in tijd van oorlog de behoefte aan bepaalde artikelen vele malen zoo groot is als in vreedstijd (b.v. munitie) en anderzijds aan andere artikelen vele malen kleiner (te ontberen consumptiegoederen, waarvan de vijand b.v. invloed op de voorziening heeft) zal het bedrijfsleven reeds in vreedstijd voorbereid moeten worden op de veranderingen, die men er in oorlogstijd van zal verlangen, want juist in de eerste dagen en weken van een oorlog zou een falen van de industrie in dit opzicht de noodlottigste militaire gevolgen kunnen hebben. Dit mag dus niet aan de private ondernemingen, elk voor zichzelf, overgelaten worden.

Er zijn uiteraard oorlogsindustrieën, die in geval van oorlog enkel haar productie te vergrooten hebben; de meerdere behoefte (voor verschillende soorten munitie te stellen op 47000-180.000 %) is echter zoo groot, dat men er hiermede niet komt en ook op bedrijven moet terugvallen, die slechts in oorlogstijd bepaalde voor den oorlog noodzakelijke artikelen fabriceren; deze bedrijven moeten dus hun productie kwalitatief veranderen; de voorbereiding hiervan eischt o.a. een grondig onderzoek naar de samenstelling van het personeel, b.v. t.a.v. den dienstplicht. Beide soorten van bedrijven, dus zoowel zulke, die hun productie kwalitatief, als zulke, die deze kwantitatief moeten kunnen veranderen, behooren daarvoor de noodige gebouwen en machines reeds in vreedstijd aan te schaffen en de noodige grondstoffen en werktuigen steeds zoo rijkelijk mogelijk in voorraad te houden. Om dan te maken, dat men eenigermate met de oorlogsproductie vertrouwd raakt, moet de regeering af en toe „Lehraufträge” geven, die dan voor de regeering wel duur uitkomen, maar het nut hebben, dat te allen tijde de oor-

logsproductie snel en met ervaring opgevat kan worden.

Aan alles moet gedacht worden; in oorlogstijd zal b.v. geen mais voor de varkens beschikbaar zijn; het wordt dan noodzakelijk direct na het uitbreken van een oorlog op groote schaal varkens af te slachten en ze in te blikken. Daartoe zullen de conservenfabrieken voor deze plotselinge afslachting op groote schaal reservevoorraden machines en koelruimte moeten hebben en de arbeiders zullen beschikbaar moeten zijn.

Van alle belangrijke grondstoffen moet niet alleen de Staat een flinken voorraad aanleggen, maar alle ondernemingen, die deze grondstoffen verhandelen of verwerken, moeten hiervan steeds „besonders reichliehe” voorraden aanhouden.

De ondernemingen kunnen in vrede-tijd schadeloos gesteld worden door reducties op bepaalde belastingen, credieten tegen lage rente of proefopdrachten tegen goede prijzen.

De Staat zal hebben toe te zien, dat de tijd, dien de bedrijven noodig hebben om zich om te schakelen op de oorlogsproductie zoo kort mogelijk zij, opdat de Staat zelf zoo laag mogelijke voorraden behoeft aan te houden.

De schrijver van het tweede artikel (Ing. Wille) onderzoekt nu hoe de Staat alle vorengenoemde kosten zoo laag mogelijk kan houden en oorlogswinst verhinderen. Hiervoor bestaan drie systemen:

1. Prijsstelling door de Overheid; onmogelijk, daar men ook de dure grensbedrijven in de productie betrekken moet, dus aan de goede ondernemingen een groote winstmarge zou geven; bovendien zou hier veelal een bevoorrechte van groote boven kleine ondernemingen uit voortvloeien en tenslotte leidt deze methode tot de productie van zoo slecht mogelijke artikelen (die dus nog niet goedgekeurd zullen worden).
2. kostengelykmaking; de Regeering kan b.v. de voordeelen, die bepaalde ondernemingen hebben uit een gunstige vestigingsplaats en de nadeelen voor andere uit een ongunstige ligging, opheffen door vrij vervoer van grondstoffen over de Spoorwegen toe te staan. Met de Spoorwegen kan de Staat dat dan wel weer regelen.
3. vergoeding aan de bedrijven van hun kosten plus een redelijke winst. Hiervoor bestaan dan weer drie vormen, n.l.:
 - a. de Staat neemt het bedrijf over voor den duur van den oorlog. Dit systeem heeft het nadeel van de uitschakeling van den ondernemer, met als gevolg geen deskundige bedrijfsleiding, geen zuinigheid, enz.
 - b. boekhoudkundige overname van het bedrijf door den Staat. Bij het uitbreken van den oorlog wordt een balans gemaakt en voor het daaruit bijkende beginkapitaal is de Staat garant. Gedurende den oorlog krijgen de bedrijven dan hun kosten bij wijze van voorschot op de eindafrekening vergoed. Deze eindafrekening met vaststelling van de winst vindt plaats na het opmaken van een balans aan het einde van den oorlog. Hier zijn wel de oorlogswinsten uitgeschakeld, maar een drang tot zuinigheid is er niet.
 - c. vergoeding aan de bedrijven van normale kostprijzen voor alle bewerkingen, vast te stellen op grond van bedrijfsvergelijkingen, met een extra winsttoeslag voor de bedrijven, die dalende kosten toonen. De kosten van de omstelling op oorlogsproductie behooren afzonderlijk vergoed te worden; in de calculatie worden zij opgenomen, rekening houdende met den langst mogelijke

oorlogsduur; bij het sluiten van den vrede kan het saldo dan met den Staat verrekend worden.

Tenslotte wijst de schrijver op het groote belang voor de bedrijven zelf van een nauwkeurige planning reeds in vredes-tijd van de kosten van de omstelling op oorlogsproductie en van de oorlogsproductie zelf en werkt deze zeer gedetailleerd uit.

F. H.

NEDERLANDSCHE HANDELS HOOGESCHOOL

TENTAMEN REKENINGWETENSCHAP

INRICHTINGSLEER

Maandag 7 September 1936 van 9—12 uur

Een fabriek van stalen kantoor- en magazijnmeubelen vervaardigt haar product bestaande uit archiefkasten, kleerkasten, lessenaars, papierbakken e.d., zowel voor voorraad ter latere aflevering als op bestelling.

Op bestelling te vervaardigen product kan zijn normaal product volgens de prijs-couranten met geringe afwijkingen en kan ook worden vervaardigd naar bijzondere ontwerpen.

De fabricage heeft in het kort het volgende verloop.

Stalen platen worden machinaal op maat gesneden, gebogen, gestanst en gelast tot de vereiste vorm. Bij deze bewerkingen ontstaat afval, dat ten dele nog bruikbaar, ten deel onbruikbaar is. Onderdelen, die niet zelf worden vervaardigd, als kogellagers, grepen, sloten e.d. worden aangebracht, waarna het geheel met lak wordt bespoten om daarna in een gasoven te worden gedroogd.

De aandrijving van alle machines geschiedt electrisch.

Vrij regelmatig moet de fabricage van meubelen in voorraad worden onderbroken om bestellingen te doen voorgaan. Hierdoor zijn steeds hoeveelheden half-fabriekaat in elk stadium van bewerking aanwezig. Vaak worden aan deze voorraden stukken ontleend ter bespoediging van het gereedkomen van bestellingen.

In de fabriek zijn 100 werklieden werkzaam, die allen in uurloon werken, met uitzondering van de schilders, die in stukloon arbeiden.

Gevraagd wordt een beschrijving van de administratie.

Maandag 7 September 1936 van 2—5 uur

De A. Bank, gevestigd in een der hoofdsteden, met vele bijkantoren over het gehele land, wenst over te gaan tot centralisatie van haar incasso-bedrijf. Het is daarbij de bedoeling, dat de centrale alle incasso-wissels ontvangt, zowel van de kantoren, als van cliënten en van correspondenten en dat de afrekening c.q. de retourgaande wissels zo spoedig mogelijk de cliënt (correspondent) bereiken.

De kantoren dienen snel geïnformeerd te worden betreffende creditering en retourzending met het oog op de positie van de cliënten, waarbij ook gedacht moet worden aan de mogelijkheid, dat incasso-papier als onderpand dient door middel van cessie. De kantoren moeten vooral voor beoordeling van de waarde van dit onderpand op de hoogte zijn van de retour-frequentie.

De centrale verdtel de haar gezonden incassowissels over de kantoren en over de correspondenten ter plaatse, waar geen kantoren gevestigd zijn en laat de incassering in de hoofdplaats door eigen lopers geschieden.

Er wordt incasso-provisie volgens een vastgesteld tarief berekend, benevens nota-zegel, en voorts bij retournering en retourprovisie eventueel extra-kosten, als protestkosten e.d.

Men beschikt aan het hoofdkantoor over een Hollerith-installatie en denkt er over deze voor de incassocentrale te gebruiken. Evenwel wordt ook de toepassing van het z.g. „slip-systeem” overwogen.

Alvorens een besluit te nemen legt men U de vraag voor aan te geven of U een van beide systemen de voorkeur zou geven.

U gelieve een beschrijving te geven van de toepassing van beide systemen en daarbij te vermelden of U bij het een speciale voordelen resp. bezwaren ziet tegenover het andere, en zo ja, welke.

Daarbij worden schema's verlangd, waaruit duidelijk de verschillende handelingen blijken, evenals de interne controle.

Dinsdag 8 September 1936 van 9—12 uur

Het bedrijf van de N.V. Transport- en Verhuisonderneming v/h Jos. Sterk & Co. bestaat uit het verzorgen van verhuizingen in binnen- en buitenland, het in bewaring nemen van inboedels en het vervoeren van zware voorwerpen als machines, brandkasten e.d.